

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglaš se račune po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javne zahvale, domači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglaš sprejema upravništvo ulica Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglaš je plačevati loco Trst. Odpri reklama cije so proste postnino.

"Edinost je moč".

Koncerta „Glasbene Matice“

dne 23. in 25. t. m. na Dunaji.

(Izv. dopis.)

II.

Kdo še ni čul o slavnem in ženijalnem češkem skladatelju Antonu Dvořák-u? Mej sedaj živečimi skladatelji ga ni, katerega kompozicije bi se tako često izvajale na prvih koncertih, kakor ravno njegove. Svetovnoznane so njegove skladbe, koral, komorni glasbeni komadi, simfonije, rapsodije itd., v katerih vedno bolj uveljavlja slovanske motive in ritme. Njegovi slovanski plesi in slovanske rapsodije so pravi muzikalični biserji ter nam dokazujejo izredno globokost muzikalnega čutjenja in ženijalnost v muzikalni tehniki. In sé vsako svojo novo skladbo zna on očarati muzikalni svet. Slava njegova dospela je preko Angleškega, kjer so spoznali ta veleum še prej, kakor pri nas, do onkraj okeana tja v daljno Ameriko, kjer si je stekel obilo slave. Pisec dela „Četrstoletje češke glasbe“, Emanuel Chvátal označuje ga v nasprotju k glasbenemu pesniku Smetani kakor prototip absolutnega glasbenika, ki spreminja v glasbo ne tega, kar se njega dotika, nego to, česar se on dotika. On se ne ukvarja z refleksijami ter proizvaja vse iz svoje fantazije, ki se naslaja po čisto muzikaličnih poljih, v kraljestvu melodij, ritmov in harmonij; beseda ga bolj nadleguje kakor navdušuje; on sklada najsvobodnejše iz vriskajoče duše v onih načinih, kjer živi glasba samo radi sebe t. j. v komorni glasbi, v simfoniji.

„Glasbena Matica“ izbrala si je torej težavno sleer, a jako hvaležno nalogo, s tem, da je postavila na program drugega koncerta z dne 25. t. m. kakor edino točko Dvořákov umotvor „Mrtvaški ženin“ (Svatební košile). „Mrtvaški ženin“ je uglasbena balada češkega pesnika K. Jaroslava Erben-a, kateri je zložil balado (besede) po češki narodni bajki. Ta bajka je jako podobna „Leonori“ Bürgerjevi, katera je znana tudi slovenskemu

občinstvu v izbornem prevodu Preširnovem. Kakor v nemški baladi prosi nevesta Devico Marijo, da mu vrne izvoljenca palega v vojni. Uro pred polnočjo trka nekdo na okno zapuščenke. Mrtvi ženin prišel je po ljubico, a ne na konju, temveč peš. S prva ona ne vé, da ima posla z mrtvecem. Še-le na groznem potovanju v noči, mescem razsvitljeni, jo obhaja slutnja, da ima posla s peklen-skim duhom, ki ji je istrgal ter vrgel stran molitvene bukvice, rožni venec in križec matere. Ko dospeta na pokopališče, poziva jo duh, naj skoči za njim prek zidu na pokopališče. Ali ona noče tega storiti ter se reši bežet v mrtvašnico, katero zapahne od znotraj. Notri v mrtvašnici leži mrlič. zunaj pa tulijo duhovi in peklenški ženin roti mrliča, naj odpre duri ter izroči mu nevesto. Mrlič se prebudi nekolikokrat, dvigne iz ležišča ter stegne roke, da bi odpahnil zapah. Ali molitev preplašene device:

„Marija milostna gospá,
Oj, prosí za-me ti Bogá!
Pregrešno te prosila sem,
Odpusti, kar grešila sem,
Marija, prosim te kličé,
Pomagaj mi iz sile té!“

odvrne vsakikrat nevarnost ter stori, da mrlič pade nazaj v večno spanje. Ta grozen prizor traja, dokler se v vasi ne oglasijo petelini, naznanjajoči beli dan; v tem trenutku zginejo duhovi in mrtvaška nevesta je rešena!

To snov, pesniško obdelano od K. Jaroslava Erben-a, uglasbil je Dvořák leta 1885. v velikem stilu za orkester, zbor in tri samospeve (sopran, tenor in bas). Bas, podpiran in spremljan od zbora, prednaša pripovedujoči del balade, tenor interpretuje mrtvaškega ženina, a sopran nevesto. Dvořákov godba, ki ima v tej baladi dekorativno nalogo, naslanja se jako živo na besede ter ne zaustavlja nikjer dejanja. Karakteristična ritmika vzdržuje ter povečuje napetost tako, da se poslušalec ne upa niti dihati. Najgroznejše prizore balade predstavlja efektna harmonizacija in instrumentacija in

vendar se ne more reči, da bi pretiraval skladatelj peklenško strašilo.

Ta ženijalna skladba predstavlja se je najprej v Birminghamu na Angleškem ter je postala popularna v Ameriki. Ni treba seveda govoriti o tem, da se je neštivilnokrat igrala in pela na Češkem. Ali glej čudo, dunajskemu muzikaličnemu občinstvu predstavila jo je prvič še-le „Glasbena Matica“ na drugem koncertu z dne 25. t. m. Zanimanje na Dunaju za ta drugi koncert bilo je torej, ne gledé na velik uspeh prvega koncerta, veliko že iz tega vzroka. Kar je pa zanimanje še povečalo, je bila okolnost, da je skladatelj Dvořák nalašč prišel iz Londona, da vodi sam drugi koncert „Glasbene Matice“.

Ob 8. uri zvečer bila je koncertna dvorana v pravem pomenu besede natlačena najodličnejšega občinstva. Predsednik poslanske zbornice baron Chlumecky počastil je koncert, katerega se je udeležilo veliko število državnih poslancev, posebno čeških in jugoslovanskih.

Navdušeno ploskanje sprejelo je mojstra Dvořáka takej ob nastopu, katero ni hotelo pomehati. Slava Dvořáku, živio Dvořák, odmevalo je po prostrani dvorani. Dvořák, mož lepé postave in duhovitega pogleda, z glavo, ki spominja na Beethovena, kakor se ga riše, zahvaljeval se je vidno ganjen na vse strani.

Po uvodu izročena sta bila Dvořáku dva velikanska lovor-venca z napisoma na rudeče-belih in belo-modro-rudečih trakih: „Slovanský zpěvacký spolek“ in „Mojstru Dvořáku 18. 3. 96 na Dunaji — „Glasbena Matica“.

Tenorist g. Lašek, ki je bil dobro pri glasu, oživel je hvaležno svojo ulogo dramatično ter je žel obilo pohvale.

Sopranistinja, gospodičina Vrhunčeva je pevka sé simpatičnim prožnim, objemnim in dobro izšolanim glasom, ki je zadonel v vsej svežosti, ko je premagala prvo tesnobo. Molitev do Marije pela je uprav divno in velikim občutkom ter je žela za-njo obilno pohvalo.

— Zakaj si prebledel? Kaj ti je?, vprašal me je prijatelj skrbno.

— Molči, prosim te, molči!, šepnil sem jaz.

— Mar te je zadela kaka nezgoda? — Ti trepečeš!

— Kasneje! Tiho! — mahnil sem roko, naj molči.

In zopet sem premišljal. Dá, ona je, ona!

Stareji bilo je k večemu štirideset let.

Bila je velike in lepa rasti ter plemenitega kretanja. V vsem njenem bitju videti je bilo nekaj odličnega. Mlajša je bila v cvetju življenja, bližajoča se k večemu v sedemnajsto leto. Vsa je bila divna, vsa krasna. Črne oči, jasne kakor danica, gledale so zamišljeno v tihi mrak izpod nežnega zavetja gostih obrvi. Lepi ustnici nasmehljali sti se radostno veličastni naravi. Oblival ja je životni sok rožice, koji je rosa se le jedenkrat razblazila nederca. Na vedrem čelu jej je kraljevala nedolžnost in dobrota. Angelj varuh, da bolje premotri to od Stvarnika poverjeno mu bitje, uprl mu je nizko pod doljno ustnico svoj kazalec, in brez dvoma premotrival je je dolgo, veselé se, kajti še sedaj in danes poznala se tej je dražestnajamica.

(Dalje prihodnjič.)

PODLISTEK.

Slučaj.

Novela; hrvatski spisal Jenio Sisolski.

Prevel M. C.—č.

(Damo).

Med mojim očesom in med temnozelenim gajem letovišča migljale so mušice v zadnjem solnčnem žarku, kakor zlati prašek, ki ga ziblje in suče vetrič.

Motré to divno naravo pomislil sem na narod hrvatski, kojega je Bog obdaril toli krasno zemljo in kojega brez dvoma čaka boljša bodočnost, ako nastopi svestno in junaški. Izvenredno čutstvo hrepenenja obvezlo mi je vse srce. Mučna tesnoba stiskala mi je prsi. Nečesa mi je trebalo. . . . objema, prijateljstva, iskrenosti, vročih poljubov, vere, nade, zaupanja solz mi je trebalo . . .

Dolgo sem sanjal. Zopet sem se zmisllil domovine, mile majke, svetega spomina pokojnega mi očeta. V življenju sem ljubil samo to troje. O ljubezni čul sem pripovedovati, čital sem mnogo o tem čutstvu ali srce — srce mi je ostalo tiho, mirno, nedolžno in — pusto.

V tej čarobni okolici, tisto letovišče tam, tisti tihi vrt, blagi mir okoli pokopališča; beli

sopari, dvigajoči se nad reko, lesketanje morja v daljini ob cesti; vetrič, ki mi je šepetal nekaj tajinstvenega, veličanstvo zahajajočega solnca; oni oplakani holmci, oni križi, odičeni cvetjem; puščoba v nedolžnem srcu mojem; ta čar; to razkošje v vsej prirodi, to zahajanje, ta otožnost, dá, dá, vse to je bilo vzrokom, da sem premišljal o tem, kolika rajska slast bi bila to, prebivati v tem mirnem letnem stanu. Dá, rajске slasti! Daleč od zlobnega in zavistnega sveta, srečen in blažen poleg črnooke device, v družbi sladke tovarišice. Posvetiti vse svoje življenje ljubezni, ljubiti in obožavati jedino njo, žnjo se sprehajati v gosti senci onega vrta, in žnjo nabirati cvetja in vencev, oklepati jo, objemati jo, ljubiti jo in poljubljati jo in — biti ljubljen. . . Iz tega sladkega snivanja, najslajšega v mojem življenju, vzdramil me je zvonček glas. Vspenši se in okrenivši z glavo opazil sem dve ženski v črni obleki. Srce mi je zadrželo naglo in polastila se me je silna razburjenost. Pajčalona sta bila ženskama privržigjena na čelo, tako, da sem jima mogel pogledati v lica, ko sti obstali pred vratni pokopališča, gledajoči v ono letovišče. Dami nisti opazili mene in mojega prijatelja. Samega začudenja bil sem v zadregi. Ali je mogoče? Ali sanjam, ka-li? Ne, ne! Oni sti! Dá, oni!

Bas, g. Kliment, rešil je svojo nalogo tudi izbornu.

Zbor „Glasbene Matice“ pel je sigurno in precizno ter spremljal soliste vedno primerno; disciplino zbora in izbornu šolo se je imelo priliko ceniti ta večer tembolj, ker je zbor stal pod vodstvom do sedaj repoznanega mu kapelnika, svetovnoslavnega Dvořáka, s katerim je imel le eno skušnjo.

Pomisliti je pri tem, da se skladba „Mrtvaški ženin“ poje dve uri brez prenehanja!

Na koncu ustalo je navdušeno občinstvo ter poklicalo Dvořáka kakih desetkrat na oder. Ko je zadnjič Dvořák, skoraj s silo, pripeljal s sabo na oder skromnega pevovodjo Hubada ter nanj kazal z roko, kakor da bi hotel reči, da gre za sluga njemu za glasbeni užitek, nastalo je burno ploskanje in mahanje z robcami v ložah, v parteru in na galerijah.

Vsklikanja „Slava Dvořáku! Slava Hubadu!“ ni hotelo biti konca in občinstvo ni se moglo nikako ločiti iz dvorane, v kateri se je navžilo tako lepe in lepo izvežane glasbe. Brala se je na licu vsega občinstva želja, da bi rado v „slovo“ slišalo še kako pesem. Hubad uganil je to željo ter naenkrat zadonela je mična pesem „Ljub'ca povej, povej!“ iz dvesto še vedno čvrstih in neutrujenih možkih in ženskih grl, kateri je sledila še živa „Bratci veseli vsi“. Nepopisno navdušenje in ploskanje občinstva bila je zahvala simpatičnemu dirigentu Hubadu, ki je povspel „Glasbeno Matice“ na višino svetovnega glasu. Potres ljubljanski, ki prerodi ljubljansko mesto, da ustane iz ruševin še lepše kakor je bilo prej, razkril je svetu biser: našo „Glasbeno Matice“, ki bi sicer težko bila prišla tako hitro do današnje slave in veljave. Božja pota so čudna, ni je nesreče brez sreče; ta misel me je navdajala, ko sem zapuščal koncertno dvorano po končanem drugem koncertu ter se napotil v htel „Englischer Hof“, kjer so se zbrali v domačo zabavo pevci in pevke „Glasbene Matice“ in njih prijatelji.

Naše železniško vprašanje.

III.

Govor posl. viteza Stalitzza v seji poslanske zbornice dne 17. marca 1896.

(Dalje.)

To bi torej kazalo za začetek na 29 milijonov, obrestovanih po štiri od sto, 580000 gl. zgube, kateri ppimanjkljaj pa bi se gotovo manjšal od leta do leta, ob naraščanju tranzitnega prometa in napredujočem amortizovanju, in bi se slednjič premenil v prebitek.

Nasprotno pa bi železnica Divača-Loka sama zase, ob stroških 16 milijonov po štiri od sto, zahtevala letno obrestovanje 640000 gl. in ker z ozirom na konkurencijo južne železnice predvidno ni misliti na izdatne vspehe te vspešne železnice, torej ni smeti te poslednje niti v finančialnem pogledu primerjati z železnico čez Ture.

Denimo pa, da bi vlada, po dovršeni zgradnji železnice Ture-Predel, iz katerega-koli vzroka hotela zidati tudi železnico Divača-Loka-Karavanke ter izdati za isto 36 milijonov, potem ne bi prigovarjal temu, dasi ne bi pričakoval iz tega za Trst niti približno odgovarjajočega dobička, in sicer iz tega vzroka, ker bi bilo pristanišče na Reki v jednaki meri deležno te eventualne koristi.

Ako bi hoteli zidati železnico Divača-Loka samo zase, namesto železnico preko Tur, samo zato, ker bi stala le 16 milijonov, potem pravim: rajši nič kakor to, kajti dokler ni podražljena južna železnica in dokler obstoji peazna pogodba, ne bi mogla tekmovali s to železnico in ne bi imela ni najmanjše važnosti za Trst; ako pa se južna železnica podražavi, potem pa sploh ne bode mogoče navesti nijednega vzroka za zgradnjo one železnice.

O tem torej sploh ni mogoče govoriti, da bi bila železnica Divača-Loka po ceni, ampak ravno nasprotno je, ker bi izdali 16 milijonov tako ali tako brez vsake koristi.

In tu mi bodi dovoljena še nastopna opomba. V seji c. k. železniškega sveta dne 6. novembra minolega leta je stavil člen istega, spoštovani g. dr. P. A. Gambini iz Poreča (Istra), predlog za popolnjenje južnega omrežja državnih železnic, koji predlog je odbor vsprejel soglasno nastopuo:

„Z ozirom na važnost vprašanja nove železnice, ki bi odgovarjala namenom primerne zveze Trsta z notranjimi deželami in ki bi rezala južne planine, naprosena je vlada, da čim prej odloči o tej stvari.“

Iz dotičnega utemeljevanja gosp. dr. Gambinija naglasiti mi je nastopni stavek:

„Ne glede na vprašanje o stroških rečenih črt (menil je železnici Predel-Ture in Bohinjsko), o čemer je dokazano oficijelno, da bi železnica Divača-Loka stala polovico manj nego ostale črte, izrečem na kratko vzroke, radi katerih ne bi odgovarjali za Istro, in po moji sodbi za Trst sam ne, ni Predeljska ni Bohinjska železnica, in se morati torej odkloniti odločno.“

Spoštovanemu členu železniškega sveta iz Poreča nikakor nočem odrekati pravice, presojati vrednost Predeljske in Bohinjske železnice za Istro, naglašam pa, da govorim o železnici preko Tur kakor svetovni železnici, pri koji je poštovati Predeljsko in Bohinjsko progo le kakor morebitni popolnitvi železnice v južni smeri do morja.

S tega svojega stališča se mi pa dozdeva, z ozirom na nekdanj cvetoče ladijestavbarstvo na morski obali istrski, na nekdanj blagonsno delovanje v ladijarnicah otokov istrskih, Mali Lošinj, Krk in Čres, na sedanje siromaštvo nekdanj imovitega prebivalstva ob obali, in slednjič z ozirom na nepobiten dokaz, da isto še danes dobiva veliko korist od prometa po lokalnih parnikih, četudi razmerno neznatnega; iz vseh teh vzrokov, pravim, da bi morala biti tudi onemu gospodu iz Poreča važnejša in zaželjenejša po meni nasvetovana svetovna železnica, s koje se nameruje povzdigniti ukupni državni promet po suhem in po morju, nego pa jako dvomljiva nada, da Loška železnica donese ugodnih trgovinskih odnošajev Istre se sosednjo deželo Kranjsko. (Dalje prih.)

O sodnih stvareh.

Govoril državni posl. dr. Matko Laginja v seji poslanske zbornice dne 19. marca 1896.

(Dalje.)

IV. za uradne dneve izven sodišč.

Reči hočem nekoliko o potrebi in o veliki koristi, ki bi jo imeli od tega, ako bi se obdržali uradni dnevi izven sedeža pojedinih sodišč. Obdržavanje uradnih dni urejeno je, kakor znano, z neko ministersko naredbo od leta 1873., a poročilo, pojašnjujoče načrt nove uredbe sodišč priznava znamenitost tega tudi za bodočnost. Le na ta način je mogoče pomagati ter dati narodu dobroto bistrega in cenega sodstva v takih krajih, kjer so okrajna sodišča zelo razširjena, a pota slaba.

Mi v Istri smo na slabem v tem pogledu v primeri z drugo pokrajino v okrožju istega višega sodišča, namreč z Gorico. Mi imamo sicer jedno sodišče se samo 8000 prebivalcev in nekaj čez, to je Čres; no, to je le zato, ker je Čres otok, na kojem stanuje le toliko ljudi, toda prostor je velik, namreč 336 četvornih kilometrov, kar je ogromno za jeden sodni okraj. Imamo drugih sodnih okrajev s površino 300 do 540 četvornih kilometrov. Pazin ima n. pr. z 26.323 prebivalcev 540 četvornih kilometrov; Labinj s 15.376 prebivalcev na 307 četvornih kilometrih površine, Buzet 376 z 17.742 prebivalcev.

Dokler se torej ne ustanove nova sodišča, a to bode morala storiti sodna uprava prej ali kasneje, je jako potrebno, da se dotičnemu višemu sodišču izda napotek, da je obdržavati uradne dneve, na kar se je bilo pozabilo popolnoma. Nočem govoriti o tem na široko. V resoluciji označujem kraje, kjer bi se moralo to zgoditi, in one, kjer bi trebalo misliti na snovanje novih okrajnih sodišč, ker vem, da to ne gre v jednem dnevu, ampak treba mnogo časa. Z ustanovo okrajnih sodišč na nekaterih teh krajev ne bi se uvelo ničesar novega, ampak izvršila bi se pravica, da narodu bode povrnjeno zopet ono, kar je že imel v dobi gospodsk.

Tako je znano, da je obstalo okrajno sodišče v Belaju, kojemu bi odgovarjalo novo sodišče v Boljuni v sedanjem okraju pazinskem. To bi bilo jako potrebno v olehčanje dela sedanjemu sodišču.

Upam, da so prilično napredovala poizvedovanja radi ustanovljenja okrajnega sodišča v Dolini. Tudi to ne bode novost, ampak povrne se le nekdanje sodišče v Robidi. Razun teh krajev bilo

bi vzeti v obzir tudi Kastav, občino s 15.000 prebivalci. Po zračni črti res ni daleč, ali leži visoko nad sedežem sodišča v Voloskem

Moja resolucija v tem pogledu se glasi:

„C. kr. vlada se pozivlja, da po krajih v Istri, oddaljenih od sedežev okrajnih sodišč, posebno v Dolini, Lanišću, Boljuni, Višnjani, Žminju, Kanfanaru, Barbanu in Kastvu, odredi obdržavanje sodnih uradnih dnevov; da pospeši ustanovo okrajnega sodišča v Dolini in resno prouči ustavljenje novih okrajnih sodišč v Kastvu, Višnjani, Kanfanaru in Boljuni.“ (Dalje prih.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 30. marca 1896.

Iz Trsta bi nas hotel izgnati! G. državni poslanec Spinčić je že povedal v svojem temeljitnem govoru, kako izvestni svéniki na pošttem in brzojavnem ravnanstvu v Trstu cenijo slovansko večino prebivalstva v Primorski. Ti imenitni gospodje, dasi uradniki in služabniki avstrijske države, ne poznajo menda osnovnih zakonov avstrijskih, ali pa jih nočejo poznati, v onih slučajih, ko bi morali — morali, pravimo — deliti pravice tudi nam! Bodisi pa tako ali tako, obojno je jako žalostno za dotične gospode, za nas pa še bolj!

Taki so ti naši spoštovani poštni svéniki. Toda mi vemo o nekem poštnem svéniku, ki bi, ako bi mogel, kar izpodil iz Trsta vse odličnejše Slovence. Ta mož je rekel nekoč nekemu — ta nekdo še živi —: „Česa pa ima iskati tisti Mandić tu v Trstu?“ Ali ste ga čuli? Mandić, Istran, deželan, doma le nekoliko ur od Trsta, ta nima ničesar iskati v Trstu! Iztirali naj bi ga! Seveda bi bilo neumestno, ako bi se hoteli sklicevati tu na svobodo osebnega gibanja, zajamčeno slehernemu državljanu — kakoršne svobode zahteva moderna država, ako hoče biti zares „liberalna“, in kakoršne zahteva že človeško dostojanstvo — kajti po trdnem uverjenju izvestnih gospodov vsi taki oziri ne veljajo — za nas Slovence. In zato bi nas hoteli iztirati! Sicer pa nismo hoteli reči, da dotični gospodje ne bi bili veliki prijatelji osebne svobode vsikdar in povsodi. O da, to so veliki in navdušeni prijatelji svobode v vsakem pogledu in njih svobodoljubje je toliko, da radi in krščansko ljubeznivo oproščajo celo v takih slučajih, ko se zgrešajo ljudje proti koristi in časti one in iste države, koji služijo ti gospodje. Sploh pozna svobodoljubje izvestnih gospodov le jedno samo omejitev: Slovani ne smejo biti deležni svobode in narodnih in ustavnih pravic! Kako navdušen je sicer za neomejeno svobodo v gibanju uprav tisti gospod, ki goni Mandića iz Trsta, priča pač dejstvo, da je sam prišel, iz pokrajine italijanskega kraljestva, če se ne motimo — iz Milana. Milanec goni Kastavca iz Trsta! Ali si je možno misliti drznih skokov ironije?!

Toda, mi se nočemo razgrevati ni malo radi te plemenite nakane gotovo jako „liberalnega“ poštnega svénika, in radi njegove dobre volje za izvršenje te nakane, ker se lahko tolažimo v zavesti, da moč tega gospoda ne sega še tako daleč kakor njegova „dobra“ volja! Z druge strani vemo tudi, da tržaški Slovani kraj vse svoje pobožnosti in pohlevnosti so veudar toli trdosrčni, neusmiljeni in trdoglavi, da se najbrže ne umaknejo iz Trsta iz gole uljudnosti do gospoda poštnega svénika.

Nekaj družega smo hoteli ponoviti, kar zatrjajo v jeduomer tudi naši poslanci. Povedati moramo namreč, da mi si nekoliko drugače mislimo razmerje med neslovanskimi uradniki in slovanskim prebivalstvom, in da smo pri tem veliko — liberalnejši nego dotični gosp. poštni svénik. Mi niti ne povprašujemo po krstnem listu uradnikov, mi, ki smo Avstrijci na avstrijskih tleh, torej preskbljeni domovinskim pravom, ne gonimo od tu niti takih uradnikov, ki so došli iz Milana — kakor izvestni uradniki izganjajo nas iz Trsta —, mi ne zahtevamo, da bódi uradnik naš narodni ali politiški somišljenik, vsega tega ne zahtevamo mi; zahtevamo pa, da uradnik bódi vsposobljen tudi v jezikovnem pogledu za občevanje s strankami! Od onih uradnikov, ki menijo, da jih nepoznanje našega jezika ne ovira v vršenju njih službe, pa zahtevamo vsaj toliko, da ne delajo ovir naredni enakopravnosti,

kjer so dani vsi pogoji za tako ravnopravnost, in če niso dani, da ne mečejo polen pod noge onim, ki hote omogočiti jednako pravico za vse! Od vseh pa zahtevamo brezpogojno spoštovanje do naše narodnosti, in v zmislu te nepremakljive zahteve bomo vsikdar energično protestovali proti takim uradnikom, ki nikakor ne morejo razumeti, česa da iščejo Slovani v Trstu in ki se nikakor ne morejo uglobiti v duh one avstrijske ustave, koji je vogeljnjki kamen — § LXX. temeljnih zakonov.

Iz Trsta se ne umaknemo, ker je tu naš rod — doma!

Dogodki v Italiji. Ministerstvo Rudinijevo izgubilo je zaupanje krone in zaradi tega se maje. Časopisje bivšega Crispijevega in časopisje sedanjega Radinijevega ministerstva pričelo je očiten boj drugo proti drugemu: Rudini očita Crispiju, da je ta poslednji „zapravil“ dokumente o kapitulaciji utrdb Makalé, Crispijeva vlada pa si opira roke, ker je sedaj — izven odgovornosti.

Za mišljenje širših mas, vzlasti v južni Italiji, je preznačilno dejstvo, da so onega poslanca De Feliceja-Giuffrida, ki očitno kaže svoje socialistiško in republikansko mišljenje, vsprejeli v Kataniji (Sicilija), kakor kakoga triumfatorja. Pričakovano ga je sedem godeb in na tisoče delavcev z njegovo sliko na klobukih. Razpregli so konje ter peljali voz ob neopisnem navdušenju, dame pa so sipale cvetje raz okna. — To so pomenljiva znamenja, ako ljudstvo takó proslavlja moža, ki je še nedavno temu sedel — v zaporu radi veleizdaje. Ni se torej čuditi, da Crispijeva „Riforma“ roti vlado, da naj za časa nastopi energično nasproti takim pojavom odprtega — republikanstva.

Angleži v Afriki. Mogočna Angleška hoče torej zasesti Sudan, a rekli smo že zadnjič, da bode teklo še mnogo krvi, predno doseže Angleška sebični svoj namen. Poleg tega utegnejo nastati homatije v Evropi, kajti Rusija in Francija protestujeta proti tej ekspediciji. Angleška ima sicer trozvezo na svoji strani in se nadeja, da je protest Francije in Rusije le bolj „platonisk“. Utegne pa priti drugače, kajti že sedaj se se pojavlja v francoskem merodajnem časnikarstvu glas, da namestijo Francoska in Rusija sezvati mednarodno konferencijo, katera naj bi uredila nadzorovanje egipčanskega javnega dolga in potem naložila Angležki, da naj izprazne Egipt, naj umakne svoje čete iz dežele, katero je bila zasedla iz špekulativne sebičnosti, želeča gospodariti nad velevažnim Sueškim prekopom. Ni pa lahko verjeti, da bi se Angleška pokorila kar meni nič tebi nič temu nalogu, če ga res dobi od mednarodne konferencije. Zato menimo, da iz afričanskih homatij se lahko izcimijo evropske homatije.

V Kairu se je dne 29. marca razširil glas, da so derviši napadli pri Akašju prve čete egipčansko-angleške vojske, pomikajoče se proti Dongoli ter da so vrgli ta čete. Padlo da je v tej praski 43 mož.

Različne vesti.

Imenovanje. C. kr. namestništvo v Trstu je imenovalo namestništvenga kancelista Avgusta Kausa okrajnim tajnikom pri okrajnem glavarstvu v Tolminu, c. in kr. računarskega podčastnika I. razreda pri pošpolku št. 97., Ljudevita Matka, pa namestniškim kancelistom.

Mestni svet tržaški bode imel jutri (1. aprila) zvečer svojo VII. letošnjo javno sejo. Na dnevnem redu je 15 točk, med temi točka 2.: Predlog mestne delegacije o načinu, kakó naj Trst proslavi 50letnico vladanja Nj. Vel. cesarja.

Tržaško veteransko društvo udeleži se na Velikonoč Ustajenja ob 6. uri zjutraj pri oo. kapucinih, z društveno godbo vred. Naprošeni smo, da opozorimo na to vse gg. društvenike, naj se polnoštevilno in v društveni opravi udeležé omenjene procesije (ako bode vreme ugodno). Društveniki naj se zberó pred 6. uro zjutraj na trgu „Montuzza“.

Popravek. V našem poročilu o koncertih „Glasbene Matice“ urinila se je v poslednji številki pri vršitvi korekture pomota, katero popravljamo s tem. V omenjenem poročilu je citati na II. strani, 1. kolona, 1. odstavek: „V otožni pesmi „Pomladanska romanca“, skladba češkega umetnika Zdenka Fibicha za samospēva, zbor in orkester, odlikovala sta se poleg zbora sopranisti-

nja gdēna. M. Ševčikova in g. V. Kliment slavnega narodnega gledališča češkega. Orkestru pa bas prigovarjati, da je tu pa tam premočno nastopal...“ Namesto tega pomešanega stavka naj se čita blagovoljno: „... gospodičina M. Ševčikova in gosp. V. Kliment, bas narodnega gledališča češkega. Orkestru pa je prigovarjati, da je“.

Kmetijska in vrtnarska družba za Trst in okolico v Trstu naznanja svojim zadržnikom, ki so prosili za ameriške trte, da se bodo iste razdeljevale počenši z velikim četrtkom dne 2. aprila do sobote po Veliki noči, dne 11. aprila in sicer via Caserma št. 5. Kdor želi trt in se še ni oglasil, pride naj v pisarno, via Molin piccolo št. 1, kjer dobi listek zanje. Razdeljevale se bodo vrste Portalis, Solonis, Rupestris.

„Doktor pek“ in vojska proti „bigam“. Tržaška pekovska zadruga postala je hkrati jako „študirana“. Postavila se je na strogo zdravstveno stališče ter pričela križarsko vojsko proti branjevcem, — ki pa kupujejo po našem menenju kruh pri pekih in ga prodajajo iz druge roke — in pa proti okoličanskim „bigam“, ki delajo pekomo „nezaslišano konkurencijo“, ker namreč „bige“ — ugajajo občinstvu. A slavna pekovska zadruga pokazala se je, počenša to vojsko, zelo učeno, tako učeno, da bi človek mislil, da so med gospódo tržaškimi peki zgolj „doktarji-zdravniki“, ki se kar na naenkrat boré za zdravje ubogih Tržčanov, kojim preti stašna nevarnost v tem, da si kvarijo želodce z „bigami“, koje izdelujejo in „mečkajo“ okoličanke, ne da bi kdo naziral, kako in iz kakšnih tvarin „mečkajo“ svoje „bige“. In vrlo načelstvo tržaške pekovske zadruge je zato-rej v strašnem strahu, da ne bi dobil ta ali oni morda celó — kolere, kdor je povžil drugi kruh, razven onega, ki ga je kupil pri tem ali onem laškim duhom nadahnjemem peku, ter v tej svoji skrbi za „blagor bližnjega“ (?) ušlo je omenjeno načelstvo pritožbo na mestni magistrat. V tej svoji pritožbi postavilo se je načelstvo pekovske zadruge, kakor rečeno, na strogo zdravstveno stališče; to vam je sestavil pravi „doktor“ pek. V pritožbi opozarjajo omenjeni „doktorski peki“, da prodajajo branjevcem kruh v vezah, v prodajalnicah oglja itd., v obče v krajih, kjer se kruh nabere vsakovrstnega prahu in zdravju škodljivih snovij. Tega ne sme biti, kajti branjevcem ne plačujejo davkov kakor peki, (a zato menda kupujejo kruh pri pekih). Nadalje se omenjena pritožba obrača z vsem srdom na okoličanke, katerih „bige“, da so zdravju škodljive! No, čujte gospodje, kaj takega more govoriti le najčrniša zavist. Po takem bi morali očitati tudi pekovskemu kruhu, da je škodljiv zdravju, ker se dogaja včasih tudi to, da koga šmen-tano zvija po trebuhu potem, ko je povžil slabo pečene kruha, ki si ga je kupil v koji pekariji. Ako pa ravnateljstvo pekovske zadruge ovaja okoličanke, češ, da one v svojih delavnicah ne čuvajo strogo čistobe, umestno bi bilo, da bi se gospodje „doktarji peki“ nekoliko ogledali po raznih — pekovskih delavnicah! Mar so iste morda neprigovorno čiste? Prodajalnice so kolikor možno elegantne, toda delavnice tu pa tam — niso baš uzor čistosti! Torej: najprvo vzemi, slavno ravnateljstvo čistilno metlo v roko, pometaj pred svojim pragom, potem še le ovajaj druge iz skrbi za „javno zdravstveno stanje“. (???)

Ne moremo pa si kaj, da ne bi o tej priliki izrekli svojega začudenja v oči-gled temu ovajanju iz zavisti, iz kojega se prav jasno kaže — narredna strast. Ne verujemo, da bi z omenjeno pritožbo na magistrat soglašali vsi pekovski mojstri, saj so isti većinoma Slovenci, ampak uverjeni smo, da vsa ta pritožba ni drugo, nego „liberalna komedija“ v smislu onih kričavev, ki bi radi vtopili v žlici vode vso slovensko okolico, — če bi jo mogli!

„Tržaško podporno in bralno društvo“ imelo je (pod nadzorstvom vladnega zastopnika g. Rebeka) minolo nedeljo svoj redni občni zbor. Kakor je razvidno iz poročila tajnikovega, imelo je društvo minolo leto 493 pravih članov, torej 108 več nego jih je bilo leta 1894. Dohodkov je bilo 5361 gl. in 2 nč., stroškov pa 4936 gl. in 35 nč. Torej je bilo čistega preostanka koncem leta 1895. 424 f. 67 nč. Vse društveno premoženje znaša 3603 f. 96 nč.

Dasi je bilo v minolem letu nenavadno mnogo bolnikov, za koje se je izdalo splošne podpore 3436 gl. in 89 nč., vendar je društvo napredovalo tudi v gmotnem oziru.

Koliko važnosti je to društvo za vsacega posameznega člana, zlasti pa delavca, kažejo nam že zgoraj omenjene številke. Želeti je torej, da se vsaki slovenski delavec oklene le slovenskega društva; kajti to mu ne nudi le gmotne podpore, ampak tudi mnogo duševne hrane, ako se je dotični poslužiti hoče s čitanjem koristnih knjig in časnikov, ki jih ima društvo na razpolago. Predsednik Kalan je zaključil zborovanje s trikratnim živio-klicem na presvetlega cesarja.

Novo izvoljeni odbor si šteje v prijetno dolžnost zahvaliti se v imenu društva odstopivšem gg. odbornikom za njih vsestransko delovanje na korist društva in sicer: bivšemu blagajniku Ivanu Prelogu, tajniku Franu Trpinu in pregledovalcema računov Ivanu Klunu in Andreju Šeslinu. Društvo posebno obžaluje odstop g. blagajnika, koji se je več let neumorno trudil v provspeh društva. On je bil takorekoč duša društvenemu delovanju. To izborna moč bode društvo jako pogrešalo in težko jo bode nadomestiti; vendar se pa društvo nadeja, da blagi gospod nam tudi v bodoče ne odreče svoje podpore in naklonjenosti.

V novi odbor so bili izvoljeni: Predsednikom Andrej Kalan; podpredsednikom Matija Čudvod in Ivan Čermelj; tajnikoma Franjo Bukovič in Mihael Bevk; knjigovodji Josip Krainc in Josip Remić; blagajnikom Anton Kukanja; ekonomom Matija Žedko; odborniki: Josip Tavčar, Martin Drešček, Ivan Skedel, Iv. Tomažič, Fr. Gaspersi, Gab. Vodopivec, Jos. Rože, Gvido Lozej, Iv. Tavčar, Andrej Kosovel, Ant. Kovačič, Iv. Lavrenčič; namestniki: Kern Josip, Seslin Vinc., Skomrak Jura, Biščak Mat., Taučer Jos., Požar Ant.; ženski odbor: Emilija Kaiser, Ant. Loboda, Marija Kalac, Ant. Monfreda; namestnici: Josefa Ukmari in Vikt. Rebec; pregledovalni odbor: Colja Jos., Jak. Franetič in Ivan Gulin; mirovna sodišče: Posega Jakob, Mat. Bregant, Batič Silv., Fr. Presel in Ivan Kolar.

Darovi družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani (konec) g. prof. dr. Gregor Krek v Gradcu 100 gl.; g. prof. Štifter v Kalugi 2 gl.; č. gosp. kurat I. Zupan v Št. Petru 2 gl.; Pivska podružnica iz nabiralnika 3 gl. 10 nč.; č. g. dekan I. Lavrenčič v Šmartinu 5 gl.; g. Cerar v Blagovici 3 gl. 30 nč.; g. Rih. Sevar v Zagorji ob Savi 5 gl.; Šenklovsko frančiškanska ženska podružnica v Ljubljani po gospé dr. Tavčarjevi 239 gl. 20 nč.; g. notar J. Plantan v Ljubljani 5 gl.; g. novomeški župan Fr. Perko 1 gl.; Mohorjani v Gorici 4 gl. 60 nč.; sl. posojilnica v Radečah 10 gl.; podružnica na Vranskem 30 gl.; prijatelji naše družbe v Trziču 6 gl.; ženska podružnica v Ajdovščini 76 gl.; podružnica v Velenjah 100 gl.; podružnica v Železnikih 19 gl.; iz Idrije stava 1 gl.; moška podružnica v Kobaridu 20 gl. in g. A. Mašera 5 gl. 30 nč.; sl. uredništvo „Mir-a“ v Celovcu je nabralo 197 gl. 90 nč.; sl. odbor „Slov. zveze“ v Št. Petru pri Gorici 4 gl. 50 nč.; gospa Mat. Šebenikar na Rakeku 10 gl.; podružnica v Lednu 25 gl.; sl. hranilnica za Sv. Lenart na Kor. 8 gl.; g. V. Rohrman, tovarnar v Ljubljani, 300 ročnih pletarčkov; g. c. k. učitelj S. Stegnar v Ljubljani zaboj knjig; Vipavska podružnica 2 gl.; poslanec A. Koblar 100 gl.; Letnarjev Ivan v Mengšu 3 gl.; pri g. Sršenu v Ljutomeru nabranih 8 gl. 75 nč.; sl. posojilnica v Gornjem Gradu 5 gl.; podružnica Loški Potok 48 gl.; g. J. Ušaj v Črnicah 1 gl. 11 nč.; sl. posojilnica v Kamniku 30 gl.; gospa dr. Tavčarjeva v Ljubljani nabrala 11 gl. 84 nč.; sl. posojilnica v Mariboru 100 gl.; podružnica v Beljaku 9 gl. 80 nč.; podružnica v Metliki 9 gl. 50 nč.; g. notar Hudovernik v Kostanjevici 22 gl. 50 nč.; Mohorjani begunjski 5 gl.; podružnica v Mokronogu 15 gl.; moška podružnica v Gorici 50 gl.; Neimenovanec z Dolenjskega 10 gl.; g. Lego iz Prage 2 dolarja; č. duhovščina ljubljanskega mesta 216 gl. 50 nč.; č. g. prof. Ant. Kržič za 100 gl. knjig; Neimenovanka iz Velenja 40 gl.; sl. posojilnica v Slov. Bistrici 10 gl.; g. M. Čagran v Ljutomeru 3 gl.; sl. posojilnica v Pišecah 5 gl.; podružnica na Greči 15 gl. 59 nč.; g. Dragotin Hribar, lastnik tiskarne v Celji, 5 gl.; sl. okr. posojilnica v Mokronogu 15 gl.; prva belokranjska

